

ต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตร

ศิริกาญจน์ กิตติชยานนท์¹

วนิดา หมั่นอักษร²

ชาลิณี กรแก้ว³

อภิวัฒน์ สัมศรีสุข⁴

บทคัดย่อ

ในสภาพการณ์ปัจจุบันที่สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนทางการเงินและงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เงินส่วนหนึ่งได้รับการจัดสรรมาจากงบประมาณแผ่นดิน นอกเหนือจากเงินรายได้ในส่วนที่หามาได้เอง เช่น ค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงการศึกษาต่างๆ รายได้จากงานวิจัยบริการทางวิชาการ ค่าเช่าทรัพย์สิน ฯลฯ ซึ่งในการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการวางแผนทางการเงินและงบประมาณจำเป็นต้องหาต้นทุนในการผลิตบัณฑิตที่แท้จริง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล .

¹ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นักวิชาการพัสดุ สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ นักวิชาการเงินและบัญชี สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ นักวิเคราะห์วิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. คำนิยามที่เกี่ยวข้อง

1.1 ต้นทุนหลักสูตร หมายถึงผลรวมของค่าใช้จ่ายของรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรนั้น ๆ ที่ครอบคลุมทุกพันธกิจ ทั้งในส่วนคณะและส่วนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยทั้งจากงบประมาณแผ่นดินและงบรายได้

1.2 ค่าใช้จ่ายทางตรงในส่วนคณะ หมายถึงค่าใช้จ่ายที่เบิกจ่ายจริงในงบลงทุน และงบดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง โดยคิดจากค่าใช้จ่ายจริง ค่าเสื่อมราคา และคิดในรูปการปันส่วนตามพันธกิจ (เช่น เงินเดือนบุคลากรสายวิชาการ ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้าง ค่าวัสดุใช้ในการเรียนการสอน ฯลฯ)

1.3 ค่าใช้จ่ายทางอ้อมในส่วนคณะ หมายถึงค่าใช้จ่ายที่เบิกจ่ายในงบลงทุน และงบดำเนินการที่สนับสนุนการเรียนการสอน โดยคิดจากรายค่าใช้จ่ายจริง ค่าเสื่อมราคา และคิดในรูปการปันส่วนตามพันธกิจ (เช่น เงินเดือนบุคลากรสายสนับสนุน ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างเหมาทำความสะอาด ค่าใช้จ่ายสำนักงาน และค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ที่ใช้วัสดุในสำนักงาน ฯลฯ)

1.4 ค่าใช้จ่ายในส่วนงานสนับสนุนมหาวิทยาลัย หมายถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสำนักงานอธิการบดี สำนักหอสมุดกลาง สำนักคอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาสภาพกายภาพ และหน่วยตรวจสอบภายใน ฯลฯ โดยวิธีการปันส่วนตามพันธกิจ

2. ขั้นตอนการคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตร

ในการคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน ต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การคำนวณค่าใช้จ่ายรายวิชาทุกรายวิชาที่ทุกคณะเปิดสอน

$$\begin{aligned} \text{ค่าใช้จ่ายทุกรายวิชา} &= \text{ค่าใช้จ่ายในส่วนของคณะ} + \text{ค่าใช้จ่ายส่วนงานสนับสนุนมหาวิทยาลัย} \\ &= \text{ค่าใช้จ่ายทางตรงในส่วนของคณะ} + \text{ค่าใช้จ่ายทางอ้อมในส่วนของคณะ} \\ &\quad + \text{ค่าใช้จ่ายในส่วนงานสนับสนุนมหาวิทยาลัย} \end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 2 : การคำนวณหาต้นทุนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่อค่า FTES

ต้นทุนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่อค่า FTES หมายถึงค่าใช้จ่ายทางตรงในส่วนของคณะ + ค่าใช้จ่ายทางอ้อมในส่วนของคณะ + ค่าใช้จ่ายในส่วนของงานสนับสนุนของมหาวิทยาลัยและ**หารด้วย** ผลรวมของค่า FTES ของทุกรายวิชาของคณะ

ขั้นตอนที่ 3 : การคำนวณหาต้นทุนรวมของรายวิชา

$$\begin{aligned} & \text{ต้นทุนรวมของรายวิชาที่แต่ละคณะเปิดสอน} \\ & = \text{ต้นทุนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่อค่า FTES คูณด้วย ค่า FTES ของรายวิชานั้นๆ} \end{aligned}$$

ขั้นตอนที่ 4 : การคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยในรายวิชา

$$\text{ต้นทุนต่อหน่วยในรายวิชาที่แต่ละคณะเปิดสอน} = \frac{\text{ต้นทุนรวมของรายวิชา}}{\text{จำนวนนิสิตที่ลงทะเบียนหลังการเพิ่มถอน}}$$

ขั้นตอนที่ 5 : การคำนวณหาต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตร

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตร} = & \text{ผลรวมของต้นทุนต่อหน่วยของรายวิชาในหมวดรายวิชาศึกษา} \\ & \text{ทั่วไป} + \text{ต้นทุนต่อหน่วยของรายวิชาในหมวดเฉพาะ} + \text{ต้นทุน} \\ & \text{ต่อหน่วยของรายวิชาในหมวดวิชาโท (ถ้ามี)} + \text{ต้นทุนต่อหน่วย} \\ & \text{ของ รายวิชาในหมวดวิชาเลือกเสรี} \end{aligned}$$

3. ตัวอย่างการคำนวณต้นทุนต่อหน่วยในหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต

โครงสร้างหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 หมวดวิชา คือ

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
2) หมวดวิชาเฉพาะ	99 หน่วยกิต
3) หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต
4) กิจกรรมบังคับของหลักสูตร	3 กิจกรรม

ตาราง 1 ต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2554

รายวิชา	หน่วยกิต	ต้นทุน:วิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	ต้นทุน:วิชา
ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนต้น			ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนปลาย		
วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35	วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35
วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35	วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35
วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35	วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35
ศส 111	2	4,080.18	รัฐ 111	3	5,332.91
ศส 112	2	4,080.18	ศส 121	3	6,120.27
ศส 113	3	6,120.27	วิชาเลือกเสรี	3	6,120.27
รวม	16		รวม	18	
ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนต้น			ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนปลาย		
วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35	วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35
วิชาพื้นฐานวิชาเอก			วิชาพื้นฐาน		
ศส 201	2	4,080.18	วิชาเอก		
รัฐ 113	3	5,332.91	บธบ 121	3	5,332.91
วิชาเอกบังคับ			ศส 1212	2	4,080.18
ศส 222	3	6,120.27	วิชาเอกบังคับ		
ศส 223	3	6,120.27	ศส 221	4	8,160.36
ศส 1231	3	6,120.27	ศส 232	3	6,120.27
รวม	17		ศส 342	3	6,120.27
รวม	17		รวม	18	
รายวิชา	หน่วยกิต	ต้นทุน:วิชา	รายวิชา	หน่วยกิต	ต้นทุน:วิชา
ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนต้น			ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนปลาย		
วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35	วิชาศึกษาทั่วไป	3	3,154.35
วิชาพื้นฐานวิชาเอก			วิชาพื้นฐาน		
ศส 314	2	4,080.18	วิชาเอก		
วิชาเอกบังคับ			ศส 312	2	6,120.27
ศส 322	4	8,160.36	ศส 315	3	6,120.27
ศส 323	3	6,120.27	วิชาเอกบังคับ		
ศส 332	3	6,120.27	ศส 333	4	8,160.36
ศส 361	3	6,120.27	ศส 341	3	6,120.27
รวม	18		ศส 371	3	6,120.27
รวม	18		รวม	18	

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนต้น			ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนปลาย		
			วิชาพื้นฐาน		
วิชาเอกบังคับ			วิชาเอก		
ศร 441	3	6,120.27	ศร 481	3	6,120.27
ศร 411	3	6,120.27	วิชาเอกเลือก	3	6,120.27
วิชาเอกเลือก	3	6,120.27	วิชาเอกเลือก	3	6,120.27
วิชาเอกเลือก	3	6,120.27	วิชาเอกเลือก	3	6,120.27
วิชาเอกเลือก	3	6,120.27	วิชาเลือกเสรี	3	6,120.27
รวม	15		รวม	15	

รวมค่าใช้จ่ายต่อนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต 245,431

ค่าธรรมเนียม :

ค่าธรรมเนียมนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรภาษาไทย 12,000 บาท/ภาคเรียน 8 ภาคเรียน เป็นเงิน 96,000

ค่าธรรมเนียมนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต หลักสูตรสองภาษา 30,000 บาท/ภาคเรียน 8 ภาคเรียน เป็นเงิน 240,000

ค่าธรรมเนียมเฉลี่ยต่อหัวนักเรียนตามจำนวนนิสิตจริง (นิสิตชั้นปีที่ 4 หลักสูตรภาษาไทย 135 คน หลักสูตรสองภาษา 74 คน) 170,666

ข้อควรคำนึงในการคำนวณหาต้นทุน

1. กรณีที่รายวิชาในหลักสูตรเปิดสอนทุกภาคการศึกษา ค่าต้นทุนต่อหน่วยของรายวิชาย่อมมีค่าแตกต่างกัน
2. กรณีที่คณะมีการปรับปรุงหลักสูตร จะมีทั้งหลักสูตรเก่า และหลักสูตรปรับปรุงอยู่ในปีการศึกษาเดียวกัน อาจมีผลทำให้รายวิชาทั้งหลักสูตรเก่า และหลักสูตรปรับปรุงมีรายวิชาไม่ครบทุกรายวิชา
3. กรณีที่คณะเปิดสอนหลักสูตรใหม่ โดยเปิดสอนรายวิชายังไม่ครบทุกชั้นปี

4. การเปรียบเทียบความคุ้มค่า

ความคุ้มค่าในที่นี้คือการเปรียบเทียบระหว่างรายรับต่อหน่วย คือ ค่าธรรมเนียมการศึกษาที่เรียกเก็บจากนิสิต 1 คน ตลอดหลักสูตรกับรายจ่ายต่อหน่วย ซึ่งก็คือต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตร

เกณฑ์ในการตัดสินใจ

1. ค่าธรรมเนียมตลอดหลักสูตรต่อหน่วย – ต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตรถ้ามากกว่าศูนย์ ถือว่าคุ้มค่า

2. ค่าธรรมเนียมตลอดหลักสูตรต่อหน่วยหารด้วยต้นทุนต่อหน่วยของหลักสูตรถ้ามากกว่าหนึ่ง ถือว่าคุ้มค่า

3. หากพิจารณาถึงค่าความคุ้มค่าของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิตพบว่าในค่าธรรมเนียมเฉลี่ยตลอดหลักสูตรต่อหัวที่ถ่วงน้ำหนักทั้งในโปรแกรมภาษาไทย และโปรแกรมสองภาษาเท่ากับ 170,666 บาท ในขณะที่ต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 245,431 บาท แสดงให้เห็นถึงความไม่คุ้มค่าเพราะค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บต่ำกว่าต้นทุนต่อหน่วยซึ่งมีค่าเท่ากับ -74,765 บาท หรือหากวิเคราะห์โดยนำค่าธรรมเนียมหารด้วยต้นทุนต่อหน่วยพบว่ามีความเท่ากับ 0.6953

อย่างไรก็ตามการบริหารหลักสูตรคงไม่ได้พิจารณาแต่เพียงความคุ้มค่าเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้โอกาสทางการศึกษากับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องพิจารณาในรายละเอียดของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นด้วยว่าเป็นค่าใช้จ่ายในส่วนที่จำเป็นหรือไม่เพียงใด และมีวิธีการที่จะหาทางประหยัดค่าใช้จ่าย หรือใช้เงินให้เกิดความคุ้มค่าได้อย่างไร

บรรณานุกรม

การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยในการจัดการหลักสูตร (2557). กองแผนงาน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.